

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 5

Ljubljana 1. marca 1950

Leto I.

Generalni sekretar Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev se je uvrstil med provokaterje

Informbirojevska agencija se je okitila z novo provokacijo, ki naj bi to pot vrgla blato na centralno upravo Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije. Da bo vse naše članstvo poučeno o tem edinstvenem postopku tajništva izvršnega biroja in generalnega sekretarja MZSPD, prinašamo članek Nedeljka Savića, predsednika naše centralne uprave, ki ga je objavil »Rad« v 44. letošnji številki.

Centralni komitei VKP(b) in njegovi informbirojevski trabanti se v svojem sovraštvu do naše domovine pri obreževanju delavskega razreda in narodov Jugoslavije ne zgrozi več niti pred najtemnejšimi načrti. Da bi dosegli svoje cilje, se ne pomišljajo angažirati za boj proti Jugoslaviji celo Svetovno sindikalno federacijo in posamezne njene strokovne oddelke. Da bi oklevetali in oblatili junaški delavski razred Jugoslavije in njegov svobodni sindikalni pokret, si dovoljujejo posamezni vodilni funkcionarji po nalogu Informbiroja stvari, ki po svojem značaju ne le nimajo nič skupnega z osnovnimi načeli proletarske morale, marveč so tudi v nasprotju z najosnovnejšimi pravili vedenja. Kako globoko morajo pasti poedini funkcionarji, katerih prva dolžnost bi bila, da utrjujejo edinstvo delavskega razreda vsega sveta, kaže tudi naslednji primer.

Nedavno je francoska vlada zapokojila znanega profesorja in unakstvenika Henri Wallona, predsednika Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev. Sekretariat izvršnega urada Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev je nato v soglasju s Svetovno sindikalno federacijo sklenil, da bo zaradi takega postopka francoske vlade počastil učenjaka Henri Wallona z javno znanstveno manifestacijo, ki naj bi bila 19. in 20. februarja v Parizu na Sorbonni. Manifestacija naj bi bila tako odraz priznanja predsedniku Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev, kakor tudi obsojbe zaradi postopka francoske vlade. Na to manifestacijo je generalni tajnik Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev Paul Delanoue povabil vse nacionalne sindikalne organizacije. Tako tudi Centralno upravo SPDJ. V vabilu je med drugim rečeno tudi naslednje: »V primeru, da manifestacija nikakor ne bi mogli prisostvovati, pričakujemo, da ji boste poslali primerne pozdrave. Prosimo vas, da nam takoj javite svoj načelni pristaneček, da sodelujete v častnem komiteju te manifestacije.«

Centralna uprava SPDJ, ki jo vodijo načela proletarskega internacionalizma, je sprejela vabilo izvršnega biroja Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev in sklenila, da se bo manifestacije udeležila. Zato je Centralna uprava sporočila generalnemu sekretarju Paulu Delanoue, da se rada odzove pozivu za udeležbo v častnem komiteju te manifestacije, ker meni, da bo s svojim sodelovanjem pomagala delavskemu razredu in prosvetnim delavcem Francije v borbi proti reakciji.

Toda Paul Delanoue se je sedaj poslužil nečastne mahinacije in nekulturne geste, ki nikakor nista častni za enega od vodij sindikalnega gibanja prosvetnih delavcev. Namesto da bi naš pristaneček sprejel, nam je poslal vsega obsojnega vreden telegram, čigar vsebina je daleč od duha proletarskega internacionalizma. V njem stoji med drugim tudi tale stavek: »Vaša zahteva za sodelovanje je nesprejemljiva.« Kmalu za tem pa je prispelo pismo, v katerem se sekretariat Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev čudi in je presenečen zaradi zahteve Centralne uprave po sodelovanju v tej manifestaciji.

Ravnanje generalnega sekretarja Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev nam zelo dobro izpričuje, kako daleč so padli nekateri vodilni ljudje mednarodnega sindikalnega pokreta, ki slepo izvršujejo ukaze informbirojevske centralne. Kajti le tako si moremo tolmačiti ravnanje Paula Delanouja, ki je najprej v imenu Mednarodne zveze sam poslal poziv Centralni upravi SPDJ, da naj sodeluje pri omenjeni manifestaciji, nato pa je nenadoma povsem spremenil svoje stališče (verjetno zaradi direktiv, ki jih je naknadno dobil

od informbirojevskih poglavarjev) in poslal telegram, v katerem pravi, da je zahteva, da sodelujejo predstavniki jugoslovanskih sindikatov »nesprejemljiva«. Seveda nas potem ne sme več čuditi, da je za tem telegramom, gotovo po naročilu istih gospodarjev, poslal sekretariat Mednarodne zveze pismo, v katerem »se čudi in je presenečen«. Takšno sramotno ravnanje s Sindikatom prosvetnih delavcev Jugoslavije se more kvalificirati le kot kršitev proletarske morale, ki ji ni primere. Do tega je Paula Delanouja in vse ostale, ki predstavljajo poslušne marionete Informbiroja, privedla podrejenost kontrarevolucionarni in revizionistični politiki, ki je v nasprotju z interesi mednarodnega delavskega gibanja.

K temu diskriminacijskemu in nekulturnemu postopku do Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije, ki je doslej v vseh manifestacijah dokazal svojo privrženost mednarodnemu delavskemu pokretu, ni potreben poseben komentar. Da so take stvari škodljive mednarodnemu delavskemu gibanju, je

jasno vsakomur. One predstavljajo neposredno oškodovanje mednarodnega edinstva delavskega razreda in medsebojne krepitve vzvi prosvetnih delavcev. Generalnemu sekretarju menda ni do enotne borbe vseh delovnih ljudi na svetu proti reakciji, ki ruši interese in pravice prosvetnih delavcev. Namesto tega pa se je potrudil, da bi se prikupil svojim informbirojevim naredbodajalcem s tem, da na nečasten način onemogoči prosvetnim delavcem Jugoslavije, da tudi ob tej priložnosti manifestirajo svojo pripadnost v boju naprednih sil vsega sveta in povedo resnico o izgradnji socializma v naši domovini. Razumljivo je, da se je zaradi dosledno internacionalnega stališča Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije in njegove nedvoumne principialnosti pri delu za okrepitev mednarodnih zvez delavskega razreda, ta podli načrt mogel izvesti samo z nemoralnimi metodami, ki niso prav nič častne za generalnega sekretarja, in prav nič koristne Mednarodni zvezi sindikatov prosvetnih delavcev.

Tak je torej odgovor predsednika naše Centralne uprave na ta surovi atentat na mednarodno solidarnost delavskega razreda. Tudi republiški odbor Sindikata prosvetnih delavcev Slovenije je nanj takoj reagiral in poslal Izvršnemu odboru Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev naslednji telegram:

Izvršnemu odboru Mednarodne zveze Sindikatov prosvet. delavcev

PARIZ

Sindikat prosvetnih delavcev Slovenije z največjim ogorčenjem protestira proti vašemu diskriminacijskemu postopku do zastopnikov prosvetnih delavcev FLRJ. Brez zastopstva prosvetnih delavcev FLRJ izgublja manifestacija na svojem pomenu, saj bi naša delegacija mogla predložiti obsežno poročilo o izkušnjah v zvezi z demokratizacijo šolstva in znanosti, kar bi moglo obenem z izkustvi drugih narodov dati dragocen doprinos k razvoju prosvetne politike v svetu. Menimo, da organizacija kot je Mednarodna federacija prosvetnih delavcev, ne more uspešno voditi prosvetnih delavcev, dokler pri tem delu uporablja neodkrita in licemske metode. Naš Sindikat take metode vsekakor odklanja in zahteva, da o tem obvestite delegate, zbrane na manifestaciji.

SINDIKAT PROSV. DELAVCEV SLOVENIJE

Pripombe k našemu študiju

(Važen predlog s terena)

Naš novi študijski program nas ni presenetil. Dobro se zavedamo, da nam je izpopolnjevanje potrebno. Socialistični učitelj brez potrebnega strokovnega in političnega znanja ne bo mogel polnovredno izvrševati svojih nalog. To smo spoznali že v preteklih letih, še bolj pa spoznavamo to po resoluciji CK KPJ in po članku tov. Djilasa, ki nam nakazuje ogromno problematiko socialistične graditve šolstva. Zdi se mi, da je pravilna vloga študija posebno jasno podčrtana v V. delu resolucije, kjer nam je postavljen glavni smoter: kakovost pouka, s tem v zvezi pa strokovna in idejna izobrazba.

Iz te ugotovitve sledi, da moramo študij pravilno koordinirati. Stara praksa golega aktivističnega študija samih političnih tem brez prenašanja zaključkov na naše šolsko delo, se ne sme več dogajati. In vendar doživljamo primere, ko se študij (naveden v 1. številki »Prosvetnega delavca«) vrši povsem izolirano, ne glede na določbe četrte teme o »nenehnem ugotavljanju uporabe pridobljenega znanja« iz prvih treh tem. Odrejene so bile celo že konzultacije o prvi temi izključno v politični smeri. Tovariš J. Zorn v 5. številki »Prosvetnega delavca« v uvodnem članku posebno opozarja na povezanost teorije in prakse, vendar gleda vodstva študijskih kolektivov, ki bi morali pred konzultacijo vsake politične teme zbrati konsekvence za pedagoško prakso in nato šele izvesti skupni razgovor. Tako delajo n. pr. tudi inženirji in tehniki, ki nikoli ne pozabijo svoje stroke. Iz vsakega političnega študija izluščijo jedro, ki je važno za njih delo v praksi. Zakaj bi prosvetni delavci ostali le v mejah politične problematike, ko je vendar ta tako ozko povezana s pedagoško?!

Primer iz prakse naj nam to kratko obrazloži. Tema se glasi:

Gospodarski problemi graditve socializma

Prvi način obravnave (2 uri):
1. Karakter oblasti v novi Jugoslaviji.

2. Državni sektor gospodarstva — njegove značilnosti.
3. Naša državna akumulacija in finančni sistem.
4. Bistvo zadružnega sektorja.
5. Važnost planskega gospodarstva.
6. Odprava gospodarske anarhije.
7. Značilnosti naše petletke.
8. Izpolnitev 5. planskega leta. Konzultacija.

Drugi način obravnave (5 ure):

1. Kaj je socializem v primerjavi z drugimi družbenimi sistemi.
2. Specifična pot socializma v Jugoslaviji z ozirom na 5 obdobja razvoja.

3. Petletni plan — osnovni člen v graditvi socializma: utrditev neodvisnosti, likvidacija tehn. zaostalosti, dvigovanje proizvodnih sil da se ustvari pogoji za poljedelstvo.
4. Uspehi treh planskih let so ugodni.

5. Kako doživlja naša mladina graditev socializma. Doupnevanje na poedinih socialistnih stopnjah osnovne in srednje šole.

6. Gospodarski problemi v naših učnih načrtih; ali je snov v skladu z našimi ugotovitvami.

7. Kako podpiramo pravilno razumevanje gospodarske problematike v poedinih šolskih letih. (Primeri iz prakse).

8. Prepričevanje in dokazovanje — važna učna oblika za idejna vprašanja socialističnega gospodarstva.

Konzultacija

Dočim zajame prvi način le idejno plat problema, vsebuje drugi način sintezo idejne in strokovne problematike, kakor so si jo nedvomno zamislili naši iniciatorji študijskega programa za šolsko leto 1949/50. Da bi vse pedagoške zaključke (vseh treh tem) obravnavali kot celotno temo skupno, pač ni priporočljivo, saj je tematika tako odrejena, da je vsaka snov program

Z občnega zbora podružnice SNG v Mariboru

Kultura je danes namenjena državljanski vzgoji in ustvarjanju novega človeka, je pred nedavnim dejal tov. Vidmar. Tega so se zavedali člani mariborskega gledališča, saj so s svojimi nastopi izven ustanove dokazali, da jim je jasno, kako potrebno in pomembno je naše poslanstvo med delovno množico in učeno se mladino. Narodu dajati ves svoj talent, vse svoje sposobnosti — je geslo članov sindikalne podružnice. In v tem znamenju so delali in se tudi pripravili na svoj sedmi občni zbor. Če bežno prelistamo poročila, vidiimo, kje vse je članstvo zaposleno mimo svojega dela v ustanovi, ki je zaradi 50 letnice mariborskega gledališča bila letos še prav posebno zahtevna. Ze samo dejstvo, da je članstvo opravilo namesto 8000 prostovoljnih ur 14.598 ur prostovoljnega dela (7167 fizičnih, 7451 kulturno-prosvetnih), nam dokazuje, kako pravilno je domelo važnost in naloge svojega poklica. Njih orožje so liki, besede, pesmi in borbeni klici raz oder onim, ki nas še in še nočejo razumeti; liki, besede, pesmi in borbeni klici pa so njih pomoč tudi onim, ki neudljivo vihte kladivo za izgradnjo naše domovine in pomoč onim, ki s srpom zanje naše bogate sadove. Odveč bi bilo pisati in poročati, kje so delali posamezniki, kje povsod je kolektiv zastopal podružnico, kajti ogromno je bilo opravljenega v samem mestu in vseh bližnji okolici.

Organizacijsko se je dosedanjemu odboru prvič posrečilo razširiti svoje delovanje s pritegnitvijo mnogih članov v razne komisije in podkomisije. Iktrati s tem se je odboru

posrečilo aktivizirati nove moči, nove člane v verigo sindikalne organizacije. Pohvaliti moramo tudi administrativno poslovanje starega odbora, saj je bil odbor skoraj vedno na tekočem. Strokovni in ideološko-politični študij se je redno vršil ob prav zadovoljivi udeležbi članstva v vseh sekcijah. Rezultat dela sindikalne podružnice mariborskega gledališča se najbolj vidi v tem, da je aktiv kot prvi prejel prehodno zastavico MOSPD v Mariboru. Tudi denarna nagrada v znesku 40.000 dinarjev, ki je bila podeljena podružnici od republiškega odbora, je bila veliko priznanje za marljivost članstva. S tem zneskom in dodatkom iz podružničnega fonda smo nagradili najboljše v denarju in v obliki letovanj.

Novemu odboru priporočamo — tako je bilo poudarjeno v predsedniškem poročilu — da ostane še nadalje tesno povezan z upravo oz. z dramsko in operno direkcijo, ker le s to povezavo je dana možnost okrepitve dela in kvalitete naših predstav. Pokazati moramo, da so tudi v našem gledališču moči, ki so na pravi razvojni poti. Dokazati moramo, da smo voljni delati. Delali pa bomo z velikim elanom, da vzbudimo pozornost vse domovine. Hočemo odpraviti mnenje o »provincionalnosti« našega gledališča! Hočemo delati, ker se zavedamo, da smo nosilci kulture na severni meji, in s tem doseči razumevanje pri vseh forumih, da nas nagrade s tem, da postavijo novo gledališče, kar bi bila tudi nagrada vsem delovnim množicam razsežnega industrijskega Maribora in okolice.

Krp

Kako naj pristopamo k izvajanju uredbe o preskrbi učiteljstva na vasi, je vzgledno pokazal OO SPD Ljutomer

Dne 9. januarja 1950 je bila v Ljutomeru konferenca zaradi konkretne izvedbe uredbe o preskrbi učiteljstva na vasi.

Tovariš poverjenik za prosveto je otvoril konferenco ter podčrtal njen pomen, ki mora izveneti v duhu resolucije tretjega plenuma CK KPJ.

O dosednji preskrbi učiteljstva in o dosedanjih napakah ter pomankljivostih je poročal predsednik okrajnega odbora SPD, ter želel, da konferenca in njeni sklepi te napake popravijo in dajo učiteljem to, kar predpisuje uredba o preskrbi učiteljstva.

Uredbo so prisotni nato predelali po členih, sproti prediskutirali in končno sprejeli soglasno naslednje sklepe:

1. Poverjeničstvo za trgovino in preskrbo pri OLO v Ljutomeru bo zadostilo uredbi o preskrbi učiteljstva in prevzema popolno odgovornost za izvedbo sklepov v naslednjih točkah:

1. Na Kogu bo v trgovini KOZ organiziralo prodajo artiklov garantirane preskrbe z izjemo tekstilij.

2. Poverjeniki bodo mesečne živilske nakaznice oddajali v poslovalnice okraj. magazina, v trgovino KOZ na Kogu in v trgovino okrajnega magazina v Ljutomeru, kjer jim bodo odrezali vse kupone garantirane preskrbe, (razen kuponov za meso) in jim zanje pripravili garantirano preskrbo, po kateri si učitelji lahko pridejo v svojem prostem času brez vsakega nastavljanja.

3. Poslovalnica Okrajnega magazina Ljovankovci bo na svoje stroške dostavljala mesečne kontingente garantirane preskrbe na Rumeč, učiteljstvo pa bo organiziralo prevoz.

zase in vključuje kot taka tudi posebne zaključke za prakso.

Vzporedno z navedenimi važnimi temami naj se ukvarjamo še z učnimi oblikami in s preureditvijo učnega načrta — vse do 1. aprila! Preveč koristnega in lepega v enem zamahu! Če priključimo k učnim oblikam še nujno potrebne skupne hospitacije, smo do konca šolskega leta preobremenjeni s študijem! V bodoče bo treba strokovni in idejni študij bolj koordinirati in prilagoditi zmogljivosti učnih moči na šolah, konzultacije pa naj bodo resnično tovariški razgovori. Potem bo borba za nadaljnjo izobrazbo zares postala sestavni del učiteljevega bitja in žitja tako na vasi kot v mestu.

4. Redno tedensko dostavo mesa na dosedanje centre bo organiziralo poverjeničstvo za trgovino in preskrbo OLO, v poslovalnicah Okrajnega magazina pa bodo vedno tudi konzerve. Če ob sobotah do 17. ure meso ne bo dostavljeno, se bodo izdajale konzerve.

5. O vsaki pošiljki tekstilij bo najprej obveščeno zunanje učiteljstvo, nato Ljutomersko in za njim ostali prosvetni sindikati, ki imajo prioriteto pri nakupu v poslovalnici Okrajnega magazina.

6. Isto kot za tekstilije velja tudi za obutev ter vse ostale artikle, ki jih je danes še težko dobiti in bodo navedeni pod točko 5. v trgovinah v Ljutomeru po prioriteti na razpolago. Za obutev bo v trgovini Pušenjak poseben kotiček obuteva za učiteljstvo, kamor bo prihajala vsaka nova pošiljka v izbiro učitelstva.

7. Rok za nakup predmetov po učiteljstvu pod točko 4. in 5. traja šest dni.

8. O vsaki novi pošiljki pod t. 4. in 5. bo poverjeničstvo za trgovino in preskrbo takoj obvestilo predsednika OO SPD, ki bo po svoji liniji obvestil učiteljstvo.

9. Za predmete, ki jih ne bo v taki količini, da bi bile krite potrebe vsega učiteljstva v okraju, se obvezuje poverjeničstvo za trgovino in preskrbo, da bo te prodalo Okrajnemu odboru SPD, ki jih bo po svoji liniji razdelil učiteljstvu.

10. Za učiteljstvo na vasi se bodo odslej nabavljala drva skupaj z drvmi za šolo; ta morajo biti na šolah do meseca avgusta vsakega leta.

11. Za učiteljstvo Ljutomera bo sta nabavila drva poverjeničstvo za trgovino in preskrbo in poverjeničstvo za prosveto.

12. Poleg garantirane preskrbe z mlekom (za otroke do sedem let starosti ter bolnike in starce) se dovoljuje vsem prosvetnim delavcem in njihovim družinskim članom oskrba mleka na ta način, da si poiščejo v svojem službenem kraju KOZ, zadružnika ali privatnega kmeta, ki mu bo redno dobavljal potrebno količino mleka po višjih cenah, (t. j. 10—12 din za 1 l). Dobavitelju se bo oddala količina štetla v obvezno oddajo, ne more pa zanj dobiti bonov.

13. Poverjeniki skupin SPD, oz. šolska vodstva bodo mesečno poročala številčno stanje v mesecu prejetih živilskih nakaznic za svoje in družinske člane poverjeničstvu za trgovino in preskrbo, da bo to vedelo, s katerimi količinami mora računati za učiteljstvo.

OBVESTILA MINISTRSTVA ZA PROSVETO

Smernice za pripravo predmetnikov učnih načrtov in učbenikov glede na osemletno šolanje

III. plenarno zasedanje CK KPJ je razčlenilo naše dosedanje izobraževalno in vzgojno delo od najnižjih do najvišjih učnih zavodov. Sklepi tega zasedanja nam nalagajo vrsto nalog, ki se jih moramo takoj in temeljito lotiti, pri čemer moramo izhajati iz načela, ki ga je podčrtal tovariš Džilas, da namreč vprašanje izobrazbe in vzgoje lahko pravilno rešimo samo v nenehnem idejnem boju in da je na sedanji stopnji razvoja ta boj najtesneje povezan z bojem za postopno in kar najhitrejšo likvidacijo ostankov idealizma v izobrazbi in vzgoji ter v osvajanju znanstvenega materialističnega temelja izobrazbe in vzgoje. Če se bomo ravnali po tem načelu, potem bomo iz zgodovine svojega šolstva, iz svojihkušenj gradili resnično napredno teorijo in napredno reševali vsa večja in manjša vprašanja izobrazbe in vzgoje in času graditve socializma ustrezajoče razčlenjevali, terjali, predlagali in sklepali.

Po sklepih tretjega plenarnega zasedanja CK KPJ bomo postopoma prešli na osemletno šolanje, vendar ob tej priliki lahko obravnavamo tudi vprašanje, ali osemletna šolska obveznost res najbolj ustreza našim potrebam, ali ni morda samo tradicija, ki so jo tradicije prerale. Prihodnje šolsko leto bomo tedaj uvedli že osemletno šolanje, gre pa sedaj za to, ali naj začnemo prihodnje šolsko leto z osemletnim šolanjem samo v prvem razredu gimnazije oziroma petem razredu sedemletke — odslej osemletke — ali tudi v drugem razredu gimnazije oziroma šestem razredu sedemletke.

Sedemletnega šolanja seveda ne moremo mehanično raztegniti na osemletno, temveč se moramo ob tej priliki temeljito razgovoriti o predmetniku, učnem načrtu in o učbenikih, vse to, pa tudi svoje delo moramo kritično pretrpeti ter na podlagi dosedanjih izkušenj — izhajajoč iz zavesti pošteno opravljanega dela — predlagati, kaj in kako in zakaj naj bi spremenili, dopolnili, skržili itd. itd.

Vsi učiteljski zbori na osnovnih šolah, sedemletkah in gimnazijah oziroma vsi strokovni aktivni naj zato začno takoj obravnavati predmetnike, učne načrte in učbenike ter naj svoje pripombe in predloge pošljejo okrajnim poverjenicem za prosveto, in sicer tako, da bodo splošna šolska vprašanja obravnavana posebej, predmeti pa posebej, vsak predmet zase na poseben list. Okrajna in oblastna poverjenstva naj po potrebi sestavijo strokovne komisije za posamezne predmete, ki naj obdelajo predloge učiteljskih in profsorskih zborov ter strokovnih aktivov. Komisije naj sestavljajo profesorji ustreznih predmetov in učitelji osnovnih šol. Okrajna poverjenstva naj med 5. in 15. marcem skličejo širši sestanek ali posvetovanje, na katerem naj se o pripombah in predlogih strokovnih komisij porazgovorijo. Dognanja in sklepe teh posvetovanj hkrati z vsem gradivom, ki so ga poslali učiteljski zbori in strokovni aktivni, naj takoj pošljejo oblastnim poverjenicem za prosveto, ki naj nato med 25. in 30. marcem skličejo takla posvetovanja v oblastnem merilu, končne predloge z vsem gradivom vred, ki so ga sprejeli od okrajnih poverjenic, pa pošljejo Ministrstvu za prosveto do 15. aprila.

V naslednjem nakazujemo nekaj vprašanj, o katerih naj bi učiteljski zbori, strokovni aktivni, okrajna in oblastna posvetovanja predvsem govorili, ne da bi hoteli s tem obravnavanje omejiti samo na omenjena vprašanja. Pri obravnavanju vprašanj osnovne šole je treba izhajati iz tega, da bodo prvi štirje razredi še nadalje — tudi v sklopu osemletke — zaokrožena izobrazovalno-vzgojna celota in da si je zlasti treba ogledati učni načrt za tretji in četrti razred, kjer poučujemo zgodovino, zemljepis in prirodopis kot samostojne predmete (predmetni pouk).

Vprašanje je, kako naj te predmete poučujemo, da bomo ob njih ne samo dajali neko stvarno znanje, temveč otroke predvsem učili opazovati in logično misliti, hkrati pa jih tudi ob teh predmetih učili brati, pisati ter se lepo in pravilno izražati. Ali tiči morda vzrok slabih uspehov osnovne šole v tem, da učne načrte teh predmetov slabo razumemo in slabo izvajamo in kakšni naj bi konkretno bili, da bi našo osnovno šole ne ovirali, temveč podpirali.

Posebej za zgodovino se je treba vprašati, v kakšni meri se da že v osnovni šoli snov sistematično obravnavati, to se pravi tako, da ustvarimo pojmovanje razvoja in vzročnosti, zlasti tudi razvoja, v katerem se poleg kvantitativnih sprememb vrše tudi kvalitativne.

Poleg tega se je treba razgovoriti o tem, v kakšnem obsegu naj snov obravnavamo, v koliko naj poleg slovenske zgodovine učimo

tudi zgodovino ostalih jugoslovanskih narodov, kaj naj bi črtali itd.

Pri zemljepisu gre predvsem za obseg, izbor in za razdelitev gradiva po posameznih razredih.

Prirodopis je v III. in IV. raz. samostojen predmet, medtem ko je v prvih dveh razredih kot del stvarnega pouka v okviru pouka slovenskega jezika. Računati moramo z dejstvom, da učenci že mnogo vedo o naravi, ko pridejo v šolo. Kako naj jim osnovna šola to znanje urejuje, utrjuje in izpopolnjuje ter jih pri tem ustrezno njihovi razvojni stopnji svetovno nazorsko vzgaja.

Po sedanjem učnem načrtu je snov v glavnem razporejena sistematično od nežive narave do živalstva. To pa zato, ker je mogoče razumeti, kako rastline in živali žive le tedaj, če ima učenec potrebno najosnovnejše znanje o vodi, zraku, rudninah in zemlji. Ali je taka razvrstitev snovi nujna, potrebna in koristna?

Razgovoriti se je treba o tem, v koliko je sedanjí učni načrt preobsežen, kaj je mogoče izpustiti, ne da bi pri tem zanemarili izobrazevalni in vzgojni smoter osnovne šole. Ne gre za množino podrobnega, formalnega znanja, gre le za razumevanje glavnih naravnih pojavov. Ne gre tudi zgolj za to, da bi morala osnovna šola dati pri pouku prirodopisa določene temelje, na katerih bi dalje izobraževali v višjih razredih, temveč predvsem za to, da učenca naučimo opazovati, logično misliti, da mu bogati in obsežni zaklad, širimo obzorje itd.

Tudi učne načrte ostalih predmetov, zlasti slovenščine in računstva, moramo pregledati in ugotoviti, v čem morda ne ustrezajo in v koliko bi morda pri računstvu in slovenščini nekatere stvari v učnem načrtu posebej označili kot take, ki naj bi jih obdelali le ob ugodnih učnih pogojih, upoštevajoč, da morajo učenci zlasti iz slovenščine in računstva dobiti v osnovni šoli trdno temeljno znanje, da bodo potem v gimnaziji in v višjih razredih osemletke lahko uspešno napredovali.

Hkrati z učnimi načrti naj šolniki kritično ocenijo tudi učbenike, v kolikor smo jih izdali. Kar zadeva čitanje, naj bi se pomenili zlasti o tem, če tretja in četrta ustrežna razvojni stopnji učencev, kar zadeva jezikovne vadnice pa naj upoštevajo, da se pripravljajo skržna druga izdaja, in pa to, kar so o tem pisali avtorji vadnic v zadnji številki lanskega Popotnika. Ne glede na to, ali bomo prihodnje leto začeli osemletno šolanje samo s prvim ali tudi z drugim razredom gimnazije in z ustreznimi razredi osemletke, moramo pregledati predmetnik in učne načrte za nižje razrede gimnazije in ustrežajoče višje razrede osemletke v celoti, obravnavati tedaj vsa vprašanja v sklopu osemletnega šolanja.

Kot podlago za razgovor predlagamo za nižje razrede gimnazije oziroma za višje razrede osemletke naslednji predmetnik:

Predmet:	I.	II.	III.	IV.
Slovenski jezik	6	6	5	5
Srbski ali hrvaški jezik	2	2	2	2
Ruski, nem., angl. ali franc. jezik	3	3	3	3
Zgodovina	2	3	3	3
Zemljepis	3	2	2	2
Prirodopis	3	3	2	—
Matematika	5	5	4	4
Fizika	—	—	4	3
Kemija	—	—	—	4
Risanje	2	2	2	2
Petje	2	2	1	—
Telesna vzgoja	2	2	2	2
	30	30	30	30

Nižji razredi gimnazij oziroma višji razredi sedemletke — prihodnje osemletke — morajo na trdnih temeljih prvega znanja, ki ga je učenec dala osnovna šola, graditi nadaljnjo splošno izobrazbo in dati neko zaključeno, za življenje potrebno znanje. Usposobiti pa morajo dijake tudi za študij v višjih razredih gimnazije in v vseh srednjih strokovnih šolah, pri čemer ne gre toliko za množino znanja kot za res trdne in pravilne temelje, na katerih se bo dijak lahko uspešno dalje izobraževal in si oblikoval znanstven pogled na svet.

Vse predmete si bomo pač ogledali glede na razdelitev snovi na posamezne razrede, povedali, kaj bi brez škode za razumevanje celote ali celo celoti v prid lahko odpadli, kaj bi morda morali dodati in zakaj. Hkrati z učnimi načrti posameznih predmetov si oglejmo tudi učbenike in natančno povejmo, v čem in zakaj morda ne ustrezajo, kako bi jih bilo treba skržiti, razširiti, izboljšati itd.

Pri slovenskem jeziku o skržitvi učnega načrta skoraj ne moremo govoriti, pač pa se je treba pomeniti o razporeditvi zlasti slovnikega gradiva na štiri razrede, pri

čemer bi morda v zadnjem razredu predvsem utrjevali in utrdili za nadaljnje delo pri vseh predmetih in v življenju nujno potrebno jezikovno znanje. Poleg tega pa se je treba ustaviti pri vprašanju, katere pisce in katera njihova dela oziroma odlomke naj obravnavamo v posameznih razredih, hkrati s tem pa kakšna naj bodo slovenska berila, kaj naj bi izpadlo in zakaj, kaj bi morali dodati in zakaj, kakšne naj bi bile jezikovne, slovstvene, ideološke in metodološke pripombe in kako naj bi jih dodajali — kot doslej ali na koncu knjige ali v posebni učitelju namenjeni knjigi. Odločiti moramo tudi, v kakšnem obsegu naj bi v četrtem razredu gimnazije oziroma osemem razredu osemletke pregledali književno zgodovino in ali naj bi bilo slovensko berilo za četrty razred urejeno literarno zgodovinsko. Posebno vprašanje je še vprašanje obveznega čtiva — kako naj ga razdelimo med štiri razrede, katere stvari bi morali dodati in zakaj, katere črtati in zakaj.

Pri pouku srbskega ali hrvaškega jezika gre približno za iste stvari kot pri slovenskem jeziku, vendar jih bo glede na popolno pomanjkanje ustreznih učbenikov mnogo težje rešiti. Ne toliko vprašanje slovnikega gradiva in razdelitve gradiva, temveč vprašanje piscev in njihovih del oziroma odlomkov za posamezne razrede. Postavlja se tudi vprašanje, ali naj glavne srbske in hrvaške pisce, ki smo jih doslej obravnavali pri slovenskem jeziku, obravnavamo pri pouku srbskega ali hrvaškega jezika.

S prihodnjim šolskim letom bodo učenci prvega razreda gimnazije in petega razreda osemletke lahko izbirali med ruskim, angleškim, nemškim in francoskim jezikom, ki se ga bodo potem obvezno učili. Za tuje jezike, ki jih doslej v nižji gimnaziji nismo poučevali, moramo do prihodnjega šolskega leta učni načrt na novo sestaviti. Pri pouku vseh tujih jezikov si moramo pač prizadevati, da dobe učenci v prvih raz. trdno podlago, pri čemer se moramo zavedati, da mora biti znanje slovnične tisti temelj, na katerem moremo graditi resnično znanje.

Učni načrt bo seveda glede na prav različne težave, ki jih kažeta že samo fonetika in oblikoslovje raznih tujih jezikov, za posamezne jezike različen. Za prvi razred mora pa pri vseh jezikih obsegati fonetiko, delno morfološko in osnovne sintakse. Treba se je temeljito porazgovoriti o tem, katero slovnično gradivo bi se dalo v prvem razredu obdelati in ob kakšnih tektih.

Za šolsko leto 1950/51 bodo težave glede učbenikov. Doslej imamo edino angleško vadnico I. stop., ki pa je bila sestavljena za V. razred gimnazije. Gre zdaj za to, ali bi ta knjiga z nekaterimi popravki ustrezala pouku v prvem in še v drugem razredu gimnazije oziroma v ustreznih razredih osemletke.

Glavna vprašanja pouka ruskega jezika sovpadajo z vprašanjem ruskih učbenikov. Gre za to, kako razporediti slovnično gradivo (kako obravnavati fonetiko, kdaj obravnavati povratni glagol, dovrstnost in nedovrstenost glagola itd.), kakšna so berila, ali so sestavki k lekcijam primerni in vsebinsko dojemljivi, zanimivi, ali so predolg, ali jih je preveč, premalo, kaj bi bilo treba še uvesti, izpustiti itd., ali ustreza število vaj, ali so pretežke, prelahke, ali je metoda, na kateri temeljijo vadnice, primerna, ali naj bi uvedli učence prvega razreda v ruski jezik (najosnovnejše besede in izgovor) samo ustno, z razgovorom na podlagi predmetov in slik, brez knjige in šele nato prešli k branju in pisanju ruske cirilice.

Pri zgodovini se bo pač pojavilo mnogo zgodiš vprašanj. Kako snov izbrati glede na starostno stopnjo in jo razdeliti na štiri leta, ali naj pouk prazgodovine vezemo z osnovami etnologije, ali naj obravnavamo v prvem razredu gimnazije oziroma petem razredu osemletke zgodovino vzhodnih narodov in antično zgodovino ter v kakšnem obsegu, ali naj obravnavamo grško in rimsko mitologijo, ali naj obgo zgodovino in zgodovino drugih jugoslovanskih narodov upoštevamo bolj kot doslej.

Pri zemljepisu gre predvsem za tako ali drugačno razvrstitev snovi, za to, ali naj bi posamezna poglavja obče geografije obravnavali v drugačnem vrstnem redu kot doslej. Vprašanje je, ali naj v drugem razredu obravnavamo Evropo ali druge celine, in pa, ali naj bi gospodarsko geografijo še bolj poudarili kot doslej.

Pouk prirodopisa se je po osvojitvi na temelju novih učnih načrtov močno spremenil. Izkušnje teh let pa nam že lahko povedo, v koliko sedanji učni načrt ustreza in v čem so težave pri pouku. Potrebno se je porazgovoriti o tem, kakšen naj bi bil zapovrstni red predmetov v posameznih razredih in kako naj bi bila snov posameznih predmetov razporejena. Upoštevati je treba razvojno stopnjo

dijakov in pa način pouka prirodopisa, t. j. nazornost, ki zahteva mnogo časa; zato naj bi učni načrt obsegal le tista temeljna poglavja, ki so za pravilno razumevanje narave in naravnih pojavov neogibno potrebna. Napravite konkretne predloge, kaj bi bilo mogoče brez škode izpustiti in kaj morebiti dodati, da bomo s poukom prirodopisa lahko dosegli postavljene smotre.

Kemija se bo v prihodnje poučevala v 4. razredu gimnazije oz. v ustrežajočem razredu osemletke. Ker je znanje kemije izredno pomembno za nadaljnji študij tako v skoraj vseh strokovnih šolah kot v višji gimnaziji, morajo dijaki že v nižji srednji šoli dobiti res trdno temeljno znanje. Potrebno se je porazgovoriti, v koliko sedanji učni načrt ustreza in kaj bi bilo mogoče ali izpustiti ali dodati, da bodo dobili dijaki potrebno znanje.

Učni načrt za matematiko je v dosedanjih prvih treh razredih gimnazije oziroma zadnjih treh razredih sedemletke do neke mere ustrezen. Verjetno pa je gradivo v II. razredu (VI. razredu sedemletke) preobširno. Zlasti v težjih okoliščinah (n. pr. v močnih oddelkih, ob slabem osnovnem znanju itd.) je bila predelava snovi izredno naporna naloga. Navadno je predelava ob težjih pogojih trpela: ali je ostala skeletna, primitivna, brez zadostne globine in širine, kar je povzročalo veliko oviro za nadaljnji napredek vseh dijakov, ali pa je bila sicer dovolj temeljita, vendar tako hitra, da so snov osvojili le boljše dijaki. Pri prihodnjem štiriletnem načrtu bi bilo treba to težavo v II. razredu odpraviti. Hkrati pa nastopa vprašanje, kako zaključiti krog nižje izobrazbe. Ker smo štiriletno nižjo gimnazijo že imeli, je treba pomisliti, v koliko je snov te ustrežala perspektivam, ki jih imajo današnji absolventi nižje gimnazije. Pri sestavljanju učnega načrta bo treba brezpogojno slišati tudi mnenje strokovnih šol.

Za fiziko v nižji gimnaziji (višjih razredih sedemletk) je obseg snovi za dosedanje število ur brez dvoma prevelik. Treba je temeljito pretehtati, ali je dosedanj obseg snovi pravilen, preširok ali preozek. Pri tem je treba upoštevati, da vsak učenec pri nadaljevanju svojega študija nujno potrebuje določeno fizikalno znanje; tudi absolventom, ki ne nadaljujejo študija je v današnji dobi industrializacije fizikalno znanje potrebno, nekaterim

večina tega znanja, drugim vsaj nekaj. Dobiti pa moramo v prihodnje možnost, da bomo dosegli pri pouku, da bo fizikalna snov ostala trajna last učenca, kot to zahtevamo pri matematiki. Silno namreč ovira nadaljnje delo na strokovnih šolah, če se dijaki le medlo spominjajo, da so določeno potrebno snov nekoč v nižji gimnaziji obravnavali, a je ne znajo trdno in temeljito. Natančnost in temeljitost pa je seveda nemogoča brez eksperimentalnega obdelovanja snovi in utrjevanja ob računskih primerih. S tem v zvezi pa se kot neodločljivo pojavlja vprašanje učil na eni strani, na drugi pa vprašanje zadostnega števila ur za obravnavanje predmeta in vprašanje, v katere razrede naj fiziko denemo, da bo matematična izobrazba ustrezala potrebam fizike. Eno je danes popolnoma jasno: ne moremo se zadovoljiti z narativnim ali formalističnim znanjem, znanjem, od katerega je prav tako daleč do mistike kot do znanstvenega materializma.

Tudi učni načrt za risanje je verjetno preobširen, zaradi česar trpi kakovost pouka in risarskih izdelkov. Treba je upoštevati potrebe in zahteve strokovnih šol in zato v nižjih razredih srednje šole učni načrt tako izpopolniti, da bodo dobili dijaki pravo in zadostno risarsko znanje.

Kar zadeva petje, bi bilo treba ugotoviti, kakšen naj bi bil pouk glasbe sploh, da bi mladini resnično koristil za življenje. Vprašanje je, katere so glavne pomanjkljivosti dosedanjega učnega načrta in kaj naj bi učni načrt obsegal ter kako naj bi učno snov dopolnili in razdelili, da bi ne prevladovala teorija in da bi učili glasbo z glasbo.

Ker bomo s prihodnjim šolskim letom v drugem višjem, to je v V. raz. in v tretjem višjem, t. j. v VI. razredu gimnazije uvedli latinščino, naj posvetovanja obravnavajo tudi predmetnik za višje razrede, čeprav bomo sicer vprašanje višjih razredov gimnazije obravnavali posebej in ob drugi priliki.

Kot smo že poudarili, seveda ni treba, da bi učiteljski zbori in strokovni aktivni, okrajna in oblastna posvetovanja obravnavali samo naznačena vprašanja, temveč naj obravnavajo poleg teh tudi vsa ostala žgoča vprašanja, ki so jih rodile izkušnje, izhajajoče iz iskrenih prizadevanj, ustvariti socialistično šolo in vzgojiti sproščene, širokega in odločnega socialističnega človeka.

Začasna navodila za:

A. Višji tečajni izpit;

B. učiteljski diplomski izpit;

C. nižji tečajni izpit.

Navodila so potrebna v toliko, v kolikor se je spremenila vsebina izpitol in v kolikor so prejšnje določbe glede na izpitni postopek

nejasne ali spremenjene. Za vse, česar se ta navodila ne dotikajo, veljajo prejšnje določbe (Vestnik št. 5/1947).

A. VIŠJI TEČAJNI IZPIT

1. Višji tečajni izpit se vrši v junjskem in septembrskem roku. Junjski v. t. i. se prične 12. junija, septembrski tako, da je končan do pričetka pouka.

2. Kandidati (redni in privatni) se k v. t. i. v odrejenem roku prijavijo pisмено. Prijavi (kolek za 10 din) priložijo rojstni list in spridevalo vseh višjih razredov. Privatni kandidati morajo priložiti tudi potrdilo ljudske oblasti o vedenju, oziroma volivni pravici, če so polnoletni.

3. Ustnemu izpitu smejo prisostvovati poleg članov izpitnega odbora in pooblaščenih prosvetnih organov tudi ostali učitelji iste šole. Kandidatom pa smeta stavljati vprašanja samo izpraševalec in še predsednik, če je to potrebno.

4. Pismeni in ustni del v. t. i. razporedi ravnatelj šole; razpored pošlje po redni službeni poti, tako da ga prejme Ministrstvo za prosveto do 5. junija.

5. Pismeni v. t. i. se opravlja:

a) Na gimnazijah:

1. Iz slovenskega jezika;
2. iz tujega jezika, ki se je poučeval v VIII. razredu, po izbiri (iz ruskega ali angleškega ali francoskega ali nemškega jezika);
3. iz matematike.

b) Na klasičnih gimnazijah:

1. Iz slovenskega jezika;
2. iz latinščine;
3. iz matematike.

Vsako pismeno nalogo pišejo kandidati največ 4 (štiri) ure. Teme lahko pošlje Ministrstvo za prosveto, in to do 5. junija.

Pismena naloga iz slovenskega jezika naj obravnava splošno snov, povezano z našo družbeno stvarnostjo, da kandidat lahko pokaže svojo pismenost, splošno izobrazbo in ideološko razgledanost.

Pismena naloga iz tujega jezika naj obsega 30—40 tiskanih vrstic neznane besedila. Besedilo učitelj narekuje, kandidati ga nato prevedejo v slovenski jezik, pri čemer smejo uporabljati samo slovar.

Pismena naloga iz latinškega jezika naj obsega 30—40 tiskanih vrstic neznane besedila iz klasične književnosti. Besedilo učitelj

telj narekuje, kandidati ga nato prevedejo v slovenski jezik, pri čemer smejo uporabljati samo slovar.

Pri matematiki naj bo ena naloga iz algebre, ena iz planimetrije ali stereometrije, ena pa iz trigonometrije ali analitične geometrije. Vse tri naloge morajo biti iz gradiva za višje razrede. Kandidati smejo uporabljati samo logaritmične tablice.

6. Kandidati, ki so pri pismenem izpitu dobili nezadostno oceno le iz enega predmeta, smejo k ustnemu izpitu. Kandidati, ki so dobili pri pismenem izpitu dve ali tri nezadostne ocene, se zavrnejo do prihodnjega roka.

7. Izpitni predmeti ustnega dela v. t. i. so:

a) Na gimnazijah:

1. Slovenski jezik s književnostmi narodov Jugoslavije;
2. tui jezik, ki se je poučeval v VIII. razredu, po izbiri (ruski ali angleški ali francoski ali nemški jezik);
3. zgodovina narodov Jugoslavije;
4. matematika;
5. fizika;
6. kemija.

b) Na klasičnih gimnazijah:

- 1., 2., 3. in 4. predmet kakor na gimnazijah;
5. latinščina;
6. obča zgodovina z zgodovino umetnosti.

Ustni izpit se začne najkasneje tri dni po končanem pismenem izpitu. Vsak dan opravlja izpit 7 kandidatov, 4 dopoldne, 3 popoldne. Vprašanja, ki jih dobe kandidati, se pišejo v zapisnik v. t. i.

8. Pri ustnem v. t. i. mora kandidat obvladati:

1. Pri slovenskem jeziku in književnostih narodov Jugoslavije mora kandidat poznati važnejše dogodke domačih in tujih književnosti; pokazati mora, da je prebral in pravilno razumel najvažnejša književna dela — vse v okviru predpisane učnega načrta. Poznaati mora pravorečna, pravopisna, slov. pravila in zgodovino knjižnega jezika ter dokazati, da obvlada

knjižni jezik in da ga lahko in pravilno uporabljajo. Vsak kandidat dobi tri vprašanja; dve iz književnosti in eno iz jezika. Eno vprašanje iz književnosti naj izčrpa (zlasti v idejnem pogledu) obravnava kakega pisatelja, drugo naj bo splošno in naj obsega kako književno obdobje, vstavljeno v okvir svetovnega književnega dogajanja ali povezano s srbskim, hrvaškim, makedonskim slovstvom. Če drugo vprašanje ni povezano z ostalimi književnostmi narodov Jugoslavije, potem naj prvo obravnava kako pomembno osebnost iz srbskega, hrvaškega ali makedonskega slovstva. Ob prvem ali drugem vprašanju predložimo kako besedilo v nevezani ali vezani besedi za književno analizo in hkrati za vprašanje iz književne teorije. Tretje vprašanje lahko navezemo na prebrano besedilo ali pa ga postavimo posebej; zajame naj izčrpa kako važnejše poglavje iz slovnice ali zgodovine knjižnega jezika.

2. Pri tujem jeziku mora kandidat lepo prevesti na slovenski jezik kak odlomek, ki v šoli še ni bil predelan, pojasniti mora slovniške posebnosti tega odlomka in v izpraševanem jeziku odgovoriti na nekaj vprašanj v zvezi z besedilom, pri ruskem jeziku tudi v zvezi z rusko književnostjo. Kandidat mora prevajati v lepi in pravilni slovenščini.

3. Pri zgodovini mora pokazati kandidat splošno, zaokroženo znanje, ki naj obsega glavne politične in kulturne dogodke zgodovine narodov Jugoslavije. Kandidat mora poznati zgodovinska dejstva in razumeti ter pravilno vrednotiti važnejše zgodovinske dogodke in njihove vzročne zveze.

Izmed treh vprašanj mora biti eno povezano s kakim važnejšim vprašanjem iz obče zgodovine, eno pa mora biti iz zgodovine ali predzgodovine narodnosvobodilnega boja in razvoja Jugoslavije po osvoboditvi.

4. Pri matematiki mora kandidat samostojno obvladati predpisane snovi in pokazati spretnost v matematičnih operacijah. Videti mora funkcijske zveze in umeti matematično znanje uporabljati pri reševanju nalog iz prakse in znanosti.

Vprašanja so tri; ena naloga je iz algebre, druga iz geometrije, tretje vprašanje pa je teoretično (izvajanje važnejšega obrazca ali dokazovanje važnejšega izreka — iz algebre ali geometrije). Vsa tri vprašanja morajo biti iz gradiva višjih gimnazijskih razredov.

5. Pri fiziki mora kandidat dokazati, da pozna važnejše fizikalne pojave in zna zakone v obsegu predpisanega učnega načrta za višje razrede, da razume vzročne zveze med fizikalnimi pojavi in uporabo fizike v praktičnem življenju in v tehniki.

Vprašanja so tri, od katerih naj bo, če je mogoče, eno zvezano z eksperimentom. (Glej še navodila:

Objave št. 2/1949 točka 3, a brez omejitev).

6. Pri kemiji mora kandidat poznati najvažnejše kemijske pojave in znati zakone v obsegu učnega načrta za višje razrede; razumeti mora, kako jih uporabljamo v praktičnem življenju, posebno v industriji in poljedelstvu.

Vprašanja so tri, eno naj bo, če je mogoče, zvezano z eksperimentom.

7. Pri latinskem jeziku mora kandidat prevesti ter stvarno in slovniško razložiti 10 do 15 tiskanih vrstic v šoli nepredelanega besedila klasičnih pisateljev, katerih dela predpisuje učni načrt. Kandidat mora prevajati v lepi in pravilni slovenščini.

8. Pri obči zgodovini z zgodovino umetnosti mora kandidat poznati najvažnejše gospodarske in politične dogodke iz obče zgodovine in glavna razdobja iz zgodovine arhitekture ter upodabljalnih umetnosti, zvezana z družbenim dogajanjem. — Vprašanja so tri. Eno od teh naj bo iz najnovejše zgodovine po letu 1870, eno pa po možnosti iz umetnostne zgodovine s posebnim ozirom na umetnost narodov Jugoslavije.

9. Razpored kandidatov za ustni v. t. i. določi izpitni odbor na seji dan pred začetkom ustnega izpita. Ta razpored mora biti pritrjen tudi na šolski oglasni deski.

10. Kandidat je opravil v. t. i., če pri ustnem izpitu ni dobil nobene negativne ocene. — Kandidat, ki dobi pri v. t. i. v junijskem roku negativno oceno iz enega predmeta, opravlja popravni izpit v septembrskem roku (pismeno in ustno, ako gre za predmet, ki je zanj določen tudi pismeni izpit). Če kandidat popravnega izpita ne opravi, se zavrne do prihodnjega roka. — Kandidat, ki po opravljenem popravnem izpitu iz katerega predmeta v VIII. razredu opravlja v. t. i. šele v septembrskem roku, pa tudi pri v. t. i. dobi nezadostno oceno, čeprav samo iz enega predmeta, sme celotni v. t. i. ponoviti šele v prihodnjem junijskem roku.

Ce dobi kandidat, ki je v juniju uspešno dovršil VIII. razred, pa zaradi opravičljivega vzroka ni mogel opravljati v. t. i. v junijskem roku, ali kandidat, ki zaradi opravičljivega vzroka ni dovršil VIII. razreda v juniju, temveč ga je dovršil šele jeseni v razrednim izpitom, pri v. t. i. v septembrskem roku negativno oceno iz enega predmeta, sme opravljati popravni izpit iz tega predmeta mesec dni po končanem v. t. i. Če tega izpita ne opravi, sme celotni v. t. i. ponoviti v naslednjem roku. — Kandidat, ki dobi pri v. t. i. nezadostno oceno iz dveh ali več predmetov, se zavrne za leto dni. — Kandidat, zavrnjen za eno leto, se ne more ponovno vpisati v VIII. razred, vendar pa mu ravnatelj, če je mogoče, lahko dovoli prisostvovati pouku.

11. Kandidat, ki dobi pri v. t. i. negativno oceno iz enega predmeta, sme opravljati popravni izpit iz tega predmeta mesec dni po končanem v. t. i. Če tega izpita ne opravi, sme celotni v. t. i. ponoviti v naslednjem roku. — Kandidat, ki dobi pri v. t. i. nezadostno oceno iz dveh ali več predmetov, se zavrne za leto dni. — Kandidat, zavrnjen za eno leto, se ne more ponovno vpisati v VIII. razred, vendar pa mu ravnatelj, če je mogoče, lahko dovoli prisostvovati pouku.

12. Kandidat, ki dobi pri v. t. i. negativno oceno iz enega predmeta, sme opravljati popravni izpit iz tega predmeta mesec dni po končanem v. t. i. Če tega izpita ne opravi, sme celotni v. t. i. ponoviti v naslednjem roku. — Kandidat, ki dobi pri v. t. i. nezadostno oceno iz dveh ali več predmetov, se zavrne za leto dni. — Kandidat, zavrnjen za eno leto, se ne more ponovno vpisati v VIII. razred, vendar pa mu ravnatelj, če je mogoče, lahko dovoli prisostvovati pouku.

13. Kandidat, ki dobi pri v. t. i. negativno oceno iz enega predmeta, sme opravljati popravni izpit iz tega predmeta mesec dni po končanem v. t. i. Če tega izpita ne opravi, sme celotni v. t. i. ponoviti v naslednjem roku. — Kandidat, ki dobi pri v. t. i. nezadostno oceno iz dveh ali več predmetov, se zavrne za leto dni. — Kandidat, zavrnjen za eno leto, se ne more ponovno vpisati v VIII. razred, vendar pa mu ravnatelj, če je mogoče, lahko dovoli prisostvovati pouku.

B. UČITELJSKI DIPLOMSKI IZPIT

Učiteljska naj se ravnajo za leto po teh navodilih in ne po okvirnem pravilniku, tiskanem v zveznem učnem načrtu za učiteljska.

Odstavki 1., 2., 3. in 4. navodil za višji tečajni izpit veljajo tudi za učiteljski diplomski izpit.

5. Pismeni v. t. i. se opravlja:

1. iz slovenskega jezika;
2. iz tujega jezika (ruščine);
3. iz matematike.

Trajanje pismenega izpita in določitev tem kakor pri v. t. i.

Pismena naloga iz slovenskega jezika naj obravnava splošna vprašanja v zvezi z našo družbeno stvarnostjo na podlagi znanja, ki so si ga dijaki pridobili v šoli, predvsem iz pedagoške skupine predmetov, tako da lahko pokažejo svojo pismenost, širino znanja in globino ideološkega pojmovanja.

Pismena naloga iz tujega jezika (ruščine) kakor pri v. t. i.

Matematična naloga naj obsega eno praktično nalogo v zvezi z gradivom iz učnega načrta sedemletke, eno nalogo iz aritmetike ali algebre in eno nalogo iz geometrije. Kandidati smejo uporabljati samo logaritmične tablice.

6. Kakor pri v. t. i.

7. Izpitni predmeti ustnega dela v. t. i. so:

1. Pedagoška skupina predmetov (pedagogika z zgodovino pedagogike, psihologija z logiko: splošna in posebna metodika);
2. slovenski jezik s književnostmi Jugoslavije;
3. tuj jezik (ruski);
4. zgodovina;
5. zemljepis FLRJ;
6. matematika.

Ustni izpit se začne tri dni po končanem pismenem izpitu. Vsak dan opravlja izpit sedem kandidatov (4 + 3). Vprašanja, ki jih dobe kandidati, se pišejo v zapisnik dela učiteljskega diplomskega izpita.

8. Pri ustnem izpitu mora kandidat obvladati:

1. Pri pedagoški skupini predmetov mora kandidat pokazati da

pozna temelje sodobne pedagogike s kratkim pregledom zgodovinskega razvoja pedagogike misli; da pozna splošno psihologijo s posebnim ozirom na otroško in pedagoško psihologijo ter osnove logike; da obvlada osnove splošne in posebne metodike. — Vprašanja so tri: pedagoško, psihološko in metodsko.

9. Kakor pri v. t. i.;

10. kakor pri v. t. i.

2. Slovenski jezik s književnostmi narodov Jugoslavije — kakor pri v. t. i., le da mora učiteljski kandidat poznati tudi mladinsko književnost v okviru predpisanega učnega načrta;

3. tuj jezik (ruščina) — kakor pri v. t. i.;

4. zgodovina — kakor pri v. t. i.;

5. pri zemljepisu mora kandidat pokazati trdno znanje fizikalne geografije FLRJ, poznavanje gospodarskih odnosov v zvezi s fizikalno geografskimi posebnostmi, poznavanje topografije, prebivalstva, državne ureditve in organizacije ljudske oblasti. — Od treh vprašanj mora biti eno iz gospodarske geografije, eno pa iz ustave FLRJ;

6. pri matematiki mora kandidat samostojno reševati naloge in pokazati spretnost v matematičnih operacijah. Pri izpitu je treba ugotoviti, če ima kandidat znanje matematike v tem smislu, kot ga bo potreboval v svojem bodočem poklicu. — Od treh vprašanj mora biti eno praktično, v zvezi z gradivom sedemletke, drugo iz aritmetike ali algebre, tretje iz geometrije. — Ker je matematika na učiteljskih kot maturitetni predmet šele vpeljana, dajemo naslednja navodila:

Pouk matematike na učiteljskih je treba zelo smotno usmeriti na pridobitev zaokrožene strokovne izobrazbe, potrebne za delo bodočega učitelja. Zato naj profesorji na učiteljskih posebno skrbno obdelajo zlasti tisti del učnega načrta, ki zagotavlja bodočemu učitelju nek sistematičen pogled z višjega stališča na gradivo, ki ga bo poučeval. Absolvent učiteljskega mora omenjeno gradivo aktivno ob-

vladati, t. j. tako, da ga zna sam zanesljivo uporabljati v praksi, pa tudi drugim na primeren metodichen način posredovati. Diplomski izpit iz matematike naj preveri, ali je kandidat zrel v strokovnem in metodskem pogledu. — Posebno važno je, da dijak na učiteljsko dobi dovolj širok pojem števila in spozna, kako se je ta pojem v zgodovinskem razvoju razširjal, da dobi trden pregled operacij s števili in sistematičen pogled na njih lastnosti (zakone), da dobi trden pojem funkcijske zveze in se nauči take zveze ugotavljati in uporabljati pri reševanju nalog, da dobi sistematičen pregled elementov iz geometrije in njih medsebojnih odnosov, da sistematično spozna osnovne like in njih lastnosti, da dobi trden pogled na osnovne metrične pojme, zlasti ploščine (površine) ter prostornine.

C. NIŽJI TEČAJNI IZPIT

1. Pismeni del n. t. i. se opravlja iz slovenskega jezika. Naloga iz slovenskega jezika naj bo splošna, zajeta iz območja dijakovega znanja ali doživljanja. Dijak mora pokazati, da jezik obvlada in da se zna jasno in pravilno izražati.

2. Izpitni predmeti ustnega dela n. t. i. so:

1. Slovenski jezik;
2. zgodovina narodov Jugoslavije;
3. matematika;
4. fizika.

Pri ustnem n. t. i. mora dijak obvladati:

a) Pri slovenskem jeziku mora dijak pokazati, da pozna najvažnejša pravila slovnice, pravorečja in pravopisa knjižnega jezika, da se zna pravilno izražati in da pozna gradivo iz književnosti, predelane v šoli ali prebrane doma kot domače čtivo. — Vprašanja so tri: branje in stvarna analiza kratkega zaokroženega besedila. Dijak prebere in obnovi nekaj besedila, da pokaže, kako se zna ustno izražati; slovniška analiza zloženega stavka iz tega besedila; vprašanje iz šolskega in domačega čtiva z najvažnejšimi podatki o piscih, ki smo jih obravnavali v šoli.

b) Pri zgodovini narodov Jugoslavije mora dijak pokazati, da pozna važnejše dogodke iz zgodovine narodov Jugoslavije, zlasti pa, da pozna zgodovino in boje naših narodov za osvoboditev. Vprašanja so tri. Eno od teh naj bo iz preteklosti jugoslovanskih narodov pred letom 1848. Poleg slovenske zgodovine mora biti upoštevana najmanj z enim vprašanjem tudi zgodovina ostalih jugoslovanskih narodov.

c) Pri matematiki mora dijak v treh vprašanjih (nalogah) pokazati, da spretno obvlada temeljne računске operacije v obsegu predpisanega učnega načrta, da zna uporabljati in reševati enačbe prve stopnje z eno neznanjo, da pozna in razumno uporablja glavne geometrijske izreke in formule za računanje površine in prostornine ter da zna vsestransko uporabljati Pitagorin izrek. Na vsakem listiku naj vprašanja zajemajo snov iz aritmetike in geometrije.

d) Pri fiziki mora dijak pokazati, da pozna najvažnejše pojme in zakone fizike, da ve, kako se uporablja fizika v vsakdanjem življenju in v tehniki in da se zaveda pomena fizike za produkcijo. Izpit mora obsegati glavno gradivo zadnjih dveh šolskih let. Tri vprašanja na listiku naj bodo iz različnih poglavij fizike; če je mogoče, naj dijak eno od vprašanj obravnava ob ustreznem poizkusu. (Glej tudi navodila v »Objavah« št. 2/1949).

Potek izpita

1. K n. t. i. so pripuščeni dijaki, ki so dovršili III. razred gimnazije ali VII. razred sedemletke in imajo iz vedenja pozitivno oceno. Dijaki opravljajo n. t. i. praviloma na šoli, na kateri so dovršili zadnji razred.

2. N. t. i. se opravlja v junijskem in septembrskem roku. V junijskem roku se prične letos n. t. i. 10. junija, v septembrskem pa tako, da je končan do pričetka pouka.

3. Dijaki (redni in privatni) se k n. t. i. v odrejenem roku prijavijo pismeno. Kolkovani prošnji (10 din) priložijo rojstni list in zadnje letno spričevalo. Privatni dijaki priložijo tudi potrdilo ljudske oblasti o vedenju oziroma o voljni pravici, če so polnoletni. — Privatni dijaki opravljajo n. t. i. skupno z rednimi.

4. Razpored n. t. i. sestavi ravnatelj šole in ga pošlje poverjenstvu za prosveto oblastnega ljudskega odbora do 5. junija.

5. Dijak, ki se je prijavil za izpit, pa iz tehtnega vzroka ne more priti k izpitu ali izpita ne more nadaljevati, mora to takoj sporočiti ravnatelju in hkrati dokazati, da so navedbe resnične. Izpitni odbor preveri tak primer in dijaku dovoli, da sme odložiti izpit do prihodnjega roka.

6. N. t. i. se vrsi pred izpitnim odborom. Predsednik izpitnega odbora je ravnatelj ali razrednik izpitnega razreda. Razrednik mora biti vedno član izpitnega odbora ne glede na to, če izprašuje ali ne. Ostali člani izpitnega odbora so učitelji, ki so v tem razredu poučevali izpitne predmete. Izpitni odbor mora imeti skupaj s predsednikom najmanj tri člane. Najmanj trije člani morajo izpitu tudi vedno prisostvovati. Na šolah z več izpitnimi oddelki posluje toliko izpitnih odborov, kolikor je oddel-

kov. Na takih šolah mora biti izpitni delovni razpored sestavljen toliko nadrobno, da ne trpi potek izpita, četudi sprahuje posamezen izpraševalec v dveh ali več oddelkih (če je poučeval izpitni predmet v dveh ali več oddelkih).

7. Ustnemu izpitu smejo prisostvovati poleg članov izpitnega odbora in pooblaščenih prosvetnih organov tudi ostali učitelji iste šole. Kandidatom pa smeta stavliti vprašanja samo izpraševalec in še predsednik, če je to potrebno. Predsedniške posle opravlja prosvetni organ, ako je od OBL.O za to posebej pooblaščen. V takim primeru nadzirata poslovanje izpitnih odborov pooblaščenim odposlanec oblasti in ravnatelj šole.

8. O n. t. i. se piše v posebni knjigi zapisnik. Vanj vpišemo: sestav izpitnega odbora z namestniki, seznam k izpitu pripuščenih dijakov in razpored izpitov (1. seja), nalogo za pismeni izpit (2. seja) in potek pismenega izpita, vprašanja pri ustnem izpitu in čas trajanja izpita (sproti), izpitne ocene (tako po komisijski utrditvi ocen vse skupine) in sklepno sejo.

9. Na svoji prvi seji sklene izpitni odbor na predlog razrednega učiteljskega zbora izpitnih oddelkov, kdo sme opravljati n. t. i.; dalje določi nadzorne učitelje za pismeni izpit in soocenjevalce za pismeno nalogo.

10. Za pismeno nalogo (iz slov. jezika) predloži predmetni učitelj 5 (pet) tem v zaprti kuverti, izmed katerih izbere izpitni odbor neposredno pred začetkom izpita (2. seja) eno temo. Če je več izpitnih oddelkov in tudi več izpraševalcev, predložijo sporazumno 5 tem za vse oddelke. Izbere se ena tema, ki jo pišejo vsi dijaki hkrati po možnosti v istem prostoru. Temu ne smejo biti določene iz že pisanih šolskih nalog in vaj.

11. Na začetku pismenega izpita ugotovi predsednik po izpitnem seznamu, če so vsi pripuščeni dijaki navzoči. Nato opozori dijake na naslednje: vsak dijak mora delati nalogo samostojno, pri delu ne sme uporabljati nedovoljenih sredstev, tovarištev ne sme motiti. Če dijak prekrši ta predpis, dobi opomin; pri ponovnem prekršku izgubi pravico do opravljanja n. t. i. za eno leto. Dijaki smejo iz izpitnega prostora samo z dovoljenjem nadzornega učitelja, a vedno samo po eden; če prekršijo ta predpis, izgube pravico do opravljanja n. t. i. za eno leto. Če se dijak natančno dokáže, bodisi z izpitom bodisi kasneje, da je prepisoval ali pomagal prepisovati, izgubi pravico do opravljanja n. t. i. za eno leto. O vseh takih primerih odloča izpitni odbor. Vsak tak primer se vpiše v zapisnik.

12. Dijaki pišejo osnutek in čistopis s primernim robom na papir, opremljen s šolskim pečatom. Ko dijak nalogo konča, jo odda (osnutek in čistopis) nadzornemu učitelju, ki napiše nanjo in v zapisnik uro in minuto, ko je dijak nalogo oddal. — Med izpitom nadzorujeta dijake dva nadzorna učitelja, eden od njiju je vedno predmetni učitelj. — Dijaki pišejo nalogo največ tri ure, in sicer vedno dopolne. — O pismenem izpitu se vpiše v zapisnik: a) tema naloge, b) čas pisanja naloge, c) imena nadzornih učiteljev, d) kdo je zapustil izpitni prostor, d) kdaj so učenci oddali naloge, e) kdo je dobil opomin. Zapisnik podpišeta oba nadzorna učitelja.

13. Pismene naloge oceni s primerno utemeljitvijo predmetni učitelj, za njim jih pregledata še dva člana izpitnega odbora; od njiju naj bo po možnosti vsaj eden strokovnjak za slovenski jezik; oba soocenjevalca potrdita s svojim podpisom, ali ne; se predlagano oceno strinjata ali ne; če se ne strinjata, svoje mnenje kratko razložita. O oceni odloči potem celotni izpitni odbor.

14. Tudi če dobi dijak pri pismenem izpitu negativno oceno, sme opravljati ustni izpit.

15. Ustni izpit je za vsak predmet posebej. V enem dnevu izprašujemo samo en predmet. Izpit je dopolne in popoldne. — Izprašujemo z vprašanji, napisanimi na popolnoma enakih listkih. Vprašanje sestavi izpraševalec, pregleda in potrdi pa jih izpitni odbor. Za vsak predmet je 5 listkov več kakor kandidatov, a najmanj 30. — Vsak kandidat vzame po en listek. Če kandidat najkasneje 5 minut, potem ko je vzel listek, izjavi, da na dobljena vprašanja ne more odgovoriti, sme vzeti drug listek. To zapišemo v zapisnik in seveda upoštevamo pri določevanju ocene. —

Vsakega kandidata izprašujemo pri vsakem predmetu 10 do 15 minut. — Dijaka, ki pri ustnem izpitu moti red, sme izpitni odbor odstraniti in zavrniti za eno leto. Ocene ustnega izpita sklenemo takoj po končanem izpitu; za slovenski jezik določimo takoj tudi splošno oceno. Splošna ocena se določa po splošnem vtisu o dijakovem znanju. Oceno določa izpitni odbor na osnovi predloga predmetnega učitelja in to ne glede na letno oceno. Pri enakem številu glasov odloči predsednikov glas.

16. Dijak, ki dobi pri n. t. i. dve nezadostni oceni, se zavrne za leto dni. Dijak z eno nezadostno oceno opravlja popravni izpit v septembrskem roku, ako izpita ne opravi, se zavrne za leto dni. Če dobi dijak ob koncu šolskega leta popravni izpit iz katerega predmeta in ga opravi v začetku septembra ter je torej pripuščen šele septembra k n. t. i., pa dobi tedaj nezadostno oceno, četudi samo eno, se zavrne do prihodnjega roka. Če dobi kandidat, ki je v juniju uspešno dovršil III. razred gimnazije ali VII. razred sedemletke, pa zaradi opravičljivega vzroka ni mogel opravljati nižjega tečajnega izpita v junijskem roku, ali kandidat, ki zaradi opravičljivega vzroka ni dovršil III. oziroma VII. razreda v juniju, temveč šele v jeseni v razrednim izpitom, pri n. t. i. v septembrskem roku nezadostno oceno iz enega predmeta, sme opravljati popravni izpit iz tega predmeta mesec dni po končanem n. t. i. Če tega izpita ne opravi, sme celotni n. t. i. ponoviti v naslednjem roku. — Dijak zavrnjen za eno leto, se ne more ponovno vpisati v III. oziroma VIII. razred, vendar pa mu ravnatelj, če je mogoče, lahko dovoli prisostvovati pouku, dokler dijak to s svojim delom in vedenjem zasluži.

17. Na hrbtni strani letnega spričevala III. razreda gimnazije ali VII. razreda sedemletke vsakega dijaka, ki je pri izpitu padel ali k izpitu ni prišel ali je bil od izpita odstranjen, ali mu je bil izpit odložen, mora biti to zabeleženo. Dijaki, ki so opravili nižji tečajni izpit, prejmejo (najkasneje 8 dni po končanem izpitu) spričevalo; v spričevalo se vnesejo poleg izpitnih ocen tudi ostale ocene iz zadnjega letnega spričevala.

18. Na sklepnih seji ugotovi izpitni odbor celotni uspeh n. t. i. V zapisnik se vnesejo naslednji podatki:

a) n. t. i. so opravili naslednji dijaki (abecedni seznam);

b) popravni izpit v septembru t. l. imajo naslednji dijaki (seznam in predmeti);

c) za eno leto so zavrnjeni naslednji dijaki (seznam).

Ugotovljene ocene iz vedenja in iz vseh predmetov se nato prenesejo z besedami iz zapisnika v glavni zapisnik, ki ga nato podpišejo vsi člani izpitnega odbora.

19. Uspeh n. t. i. razglasi predsednik dijakom v prisotnosti vseh članov izpitnega odbora) takoj po sklepnih seji ali naslednji dan. Če ima kandidat kakršno koli pripombo glede izida izpita, naj jo javi ob tej priliki.

20. Ravnatelj predloži najkasneje 14 dni po končanem izpitu oblastnemu ljudskemu odboru kratko poročilo o poteku in uspehu izpita ter prepis teme pismenega izpita.

Iz pisarne Ministrstva
za prosveto, oddelek za
splošno izobr. šolstvo

Obvestilo!

Uprava »Popotnika« ponovno nanašajo vsem naročnikom, da znaša letoletna naročnina za leto 1950 za 10 zvezkov »Popotnika« v skupnem obsegu najmanj 320 strani 100 din, ne pa 90 din kot je bilo lani. Oni, ki so že nakazali samo 90 din, naj nakazujejo še preostalih 10 din, da ne bomo imeli nepotrebnih stroškov s poznejšimi terjatvami. Vse dosedanje naročnike pa opozarjamo, da bomo drugi zvezek poslali samo onim, ki bodo do 15. marca 1950 nakazali zaostalo naročnino in saj polovični znesek letne naročnine (50 din) za leto 1950.

Kdor nima naše položnice, naj pošlje naročnino po pošti denarui nakaznici na naslov: Uprava »Popotnika« št. 6-90601-3.

Uprava se še vedno nahaja v palači Grafike, Masarykova 14/IV (zraven Doma Jugoslovenske armije). Uradne ure so od 7.—14.

Uredništvo in uprava

★

Blagajniki podružnic!

Obveščamo vas, da je nova tekoča števil. ROSPDJ za Slovenijo pri Narodni banki: 604-95603-8.

Pouk glasbe na srednjih šolah po novih smernicah

Vzgojiti hočemo vsestransko razvitega človeka s širokim obzorjem. (III. zasedanje plenuma CK KPJ, Resolucija o nalogah našega šolstva).

Vzgojna misel, ki naj vodi naše prizadevanje pri pouku glasbe na srednjih šolah, se ne ustavlja ob izredno nadarjenih dijakih, ki jih pot vodi v specializacijo, temveč ob povprečno nadarjenih, za katere narekuje pedagoške ukrepe prav tako, kakor pri vseh ostalih predmetih na obsevnostjo njihovih ustanov.

Poleg teoretičnega vpogleda v to panogo je odprti dojemanje tudi iz čustvene plati. Naše prizadevanje mora iti za tem, da se koščeni sistem glasbene teorije pretvori v svet tonov in od primera do primera zaživi v slušni interpretaciji vseh novih glasbenih pojmov. Tako odpade avtomatično ves balast, ker bomo naravno vzeli take primere, ki so starostni dobi dostopni in primerni. Glasbene literature te vrste tako domače kot tuje, je na pretek. Da si je pojme lahko prisvojiti, če zavzemi v ušesih primer, o tem, mislim, ni debate. Kar potrebujemo, je torej glasbena čitanka, ki bi poleg glasbenih primerov vsebovala tudi kratke, poljudne življenjepisne naših in svetovnih tvorcev in ki bi bila v tem pogledu dragoceno dopolnilo k učnim knjigam naše mladine. Mladina bi si potem nedvomno želela slišati primer v dovršeni umetniški izvedbi in bi se s tem vključila v zbor naše koncertne publike.

Poudarjati poleg tega vse socialne vrline glasbe, kakor so poveza ljudi po pesmi pri delu, pri idejnopolitičnem doživljanju, pri socialnem oblikovanju intimnih tendenc v razvoju individua itd. itd. bi bilo na tem mestu odveč.

Važen je tudi estetski vidik. Glasba naravno privre iz emocionalnega doživljanja, zadene v tej navni obliki ob prebujeni kritični intelekt, dokler jo genij ne dvigne iz tega nasprotja v dialektično višjo stopnjo zavestne umetnine, ki se vrača v življenje in ga poplemeniti.

Po tem idejnem načrtu kratek pogled na organizacijske ukrepe, s katerimi ga bomo mogli realizirati:

1. Razširitev pouka glasbe na 5 razrede nižje gimn. in po možnosti na 7. in 8. razred višje gimnazije.

2. Pouk teorije, kolikor je koristno za življenje.

3. Ilustracija teoretičnih pojmov neposredno s prikladnimi primeri iz glasbene literature.

4. Kratek pregled zgodovine glasbe (analogno upodabljačji umetnosti), povezano s kratkimi, toda življenjsko pomembnimi prikazi dela in ustvarjanja velikih skladateljev.

5. Idejna poglobitev v velike glasbene forme in glasbene umetnine sploh.

6. Usposabljanje za ljudskoprosvetno delo.

(Pomembnost 4. in 5. točke za občo izobrazbo človeka bi vsakakor govorila v prilogi uvedbi glasbenega pouka tudi v 7. in 8. gimnaziji. 5. in 6. točka prihajata v poštev samo za pouk v višji gimnaziji).

Tem organizacijskim ukrepom sledi problem kvalitete kadra. Ilustracijo glasbenih pojmov bomo dosegli samo, če ne bomo primeri tehnično prekompleksirani, izvedljivi na raznih instrumentih. Za oddaljene srednje šole bi kazalo pripraviti didaktični material v obliki gramofonskih plošč. V tej zvezi bi še pripomnila: V Sloveniji imamo 30 glasbenih šol, s tem so dani pogoji, da lahko marsikateri učitelj glasbe izpolni svoje znanje, to se pravi igranje na instrument. Stremeti moramo za tem, da se kader obvezno izpopolni, če hočemo kvaliteto pouka dvigniti in odpraviti suhoparen način. To delo na glasbenih šolah naj bi imelo obliko stalnih tečajev obveznih za manj kvalificirane glasbenike. Njihovo znanje ugotoviti — pa je konkretna naloga naših inspektorjev.

Zaradi prevelikega teoretiziranja nekaterih profesorjev je nastalo že obče mnenje: pojdi se v srednjo šolo učiti glasbo in boš dobil averzijo do nje za vse življenje. V predstavi ti bo ostalo samo njeno tehnično ogrožje. Če boš marljivi, boš znal celo obrate zvečan in v zmanjšanih intervalih in akordov, boš znal solmizacijske zloge z raznimi neverjetnimi dopolnili ev, do virtuoznosti, boš bral note v raznih ključih, transponiral itd., vendar ne boš poznal najpopularnejšega motiva preproste kvalitetne skladbe, boš težko dostopen za globoko dožemanje umetnin. Ni naključje, da v naših šolskih čitankah ni beril o glasbi in glasbenikih. Glasbena sredstva so postala sama sebi namen in če ne pride do dožemanja skladb, se logično tudi ne pojavi vprašanje, kdo je skomponiral umetnino, niti kdaj in kako je živel umetnik. Prav za pravi je že to jasen dokaz, da je naša usmerjenost na srednjih šolah bila večinoma

ma napačna in da tudi tu iščemo novih potov s sodelovanjem vseh, ki jim pomeni glasba živo izrazno sredstvo.

Ce bi se na tem področju energično lotili dela, bi v nekaj letih z mladini dostopnim gradivom dosegli neprimerno višjo raven znanja glasbe kot doslej. Začeti pa bi morali široko že v predšolski glasbeni vzgoji. Problema pouka glasbe na srednji šoli se uspešno ne moremo lotiti brez predhodne obravnave istega problema ne le v tej šoli temveč že v domovih igre in dela. Orišimo načrt!

Predšolska glasbena vzgoja.

Vzgoja k pravilnemu dožemanju slušnih vtisov. Kultiviranje izražanja pri petju. Usposabljanje otrok, občutiti dinamična in agogična sredstva.

Osnovna šola.

Prehod v zavestno razpravljanje o glasbi in njeno dožemanje v mejah, ki jih predpisuje starostna doba.

Srednja šola.

O načrtu zanjo sem govorila že zgoraj.

Kako je na vzgojiteljski šoli in na učiteljski?

Učiteljsko delo zahteva že delno specializacijo. Učiteljeva razlaga glasbe zahteva, da je dobi bolj poglobljen v snov kot to recimo nakazuje njegova faktična zaposlitev pri glasbi. Človekovo prepričanje, če je odkrito in resnično, preide na sočloveka. Če si globoko dojel elemente glasbe, jih bo prenašal naprej s prepričevalnostjo, ki vžiga v dušah odmev. Odmev ti vrača to, kar si sam dajal. Kako klavirno iz-

zveni podajanje in kako brezploden je trud, če se vrši delo mehanično, ne da bi zapelo notranje učiteljevo doživljanje pri glasbi!

Učitelj mora svoje znanje predelati. Poiškati mora ponovno elemente glasbe in na njih graditi individualno svojo metodo.

Naj se še enkrat povrnemo h glasbeni vzgoji na srednji šoli.

Učenec naj si pridobi v srednji šoli razumevanje za glasbeno umetnost, katero mu bo posredovalo znanje osnov teorije. To znanje bomo poenostavili in razširili na živo predstavo o glasbeni umetnosti. Prepletli jo bomo z mladini dostopnimi podatki o življenju velikih tvorcev na tem področju in tako dopolnili splošno izobrazbo. Učenčev zanimanje mora biti tako intenzivno, da pritegne velik odstotek razreda k aktivnemu sodelovanju s profesorjem in s tem zmanjša na minimum število slabih ocen. Statistika dosedanjega uspeha v tem predmetu vsekakor ni zadovoljiva.

Učiteljeva naloga je, da išče vedno novih metodskih poti in podatkov in razlaga glasbo z glasbo!

Vsa navedena dopolnila glasbenega pouka pa se morejo izvesti le ob podrobni obdelavi vprašanj, ki se v zvezi z njimi pojavijo. V ta namen bo ministristvo za prosveto organiziralo delovni aktiv profesorjev — strokovnjakov s sodelovanjem znanstvenega oddelka Akademije za glasbo. Sestava tega aktivna pa se bo izvršila potem ankete postopka, s katerim bomo povabili k prostovoljnemu sodelovanju vse pedagoge, ki želijo z nasveti in delom pomagati. Ta način bo nedvomno najbolj populariziral naše stremeljenje in pomagal k uspehu. Vida Jerajeva

Več učil za naše strokovne šole

Januarja je bila v Ljubljani na Tehniški srednji šoli konferenca strokovnjakov srednjih in nižjih strokovnih šol ter gimnazij zaradi učil, ki so potrebna omenjenim šolam. Konferenci so prisostvovali delegati iz vseh republik.

Znano je, da je dvig strokovnega šolstva po osvojitvi izredno velik in da stara Jugoslavija ni v zadostni meri opremila šol z učili. Zato je potrebno podvzeti vse mere, da bodo predavatelji poleg strokovnega znanja in dobre metode imeli tudi kabinete z najpotrebnejšimi aparati, ki so pri nazornem pouku potrebni. V letu 1959 je bilo v Jugoslaviji 40 srednjih strokovnih šol z 9000 učenci, v letu 1949/50 pa je 250 strokovnih šol s 65.000 učenci. Potreba po učilih je torej ogromna in je zato treba temeljitega in načrtnega dela tako v šolah kot v tovarnah učil, da pridemo v čim krajšem času do dobrega materiala. Omenjena konferenca je prva konferenca za učila strokovnih šol v Jugoslaviji. Nakazala je razsežnost dela, ki čaka strokovnjake v strokovnih šolah.

Konferenci je prisostvoval minister za prosveto LRS tovariš Ivan Regent. Na konferenci sta bila tudi načelnika Ministrstva za znanost in kulturo FLRJ tov. Stupica Maks in tov. Kunst Viljem.

Prisotni delegati so z zanimanjem sledili načelnima referatoma glede šolstva in učil obeh zgoraj omenjenih tovarišev. Poleg tega pa so govorili tudi zastopniki LRS, ki so v kratkih referatih osvetlili delo strokovnih aktivov svojih šol, pokazali razvojno pot, obenem pa tudi na rezultate svojega napora. Konferenca je osvojila dve načeli, ki ju je treba pri izdelovanju učil upoštevati. Prvo je splošneje čim širše iniciative po šolah za taka učila, ki jih vsaka šola mora imeti vsaj v enem izvodu, torej za učila, ki so največkrat v rabi in ki jih je mogoče napraviti povsod. Če bomo v tem uspeli, bo pouk marsikje potekal mnogo bolje kakor pa doslej. Drugo pa je, da zberemo na šolah tiste načrte za prototipe, ki jih te same ne morejo izdelati, izdelovati

pa bi jih mogla tovarna učil, ki bi tudi poskrbela za masovno produkcijo.

Po načelni debati so se delegati posameznih republik razdelili po odgovarjajočih strokah, formalni 16 strokovnih komisij in pričeli s podrobnim razpravljanjem o planu učil. Ta plan so pripravili predavatelji srednjih strokovnih šol LRS, izpolnjen pa je bil tudi s predlogi tovarišev iz drugih republik. Predloženi so bili različni prototipi učil, ki smo jih včasih uvažali iz inozemstva, danes pa jih bo možno izdelovati doma. Lahko rečemo, da so nekateri predavatelji na tem področju pričeli pionirsko delo in z minimalnimi sredstvi začeli ustvarjati prepotrebna učila.

Na zaključni seji je plenum sprejel na stotine različnih skic, shem, slik raznih strojev in prototipov učil.

Konferenca je še sklenila, da moramo razviti po šolah najširšo iniciativo izdelovanja tistih učil, ki jih morejo šole same napraviti in ki bodo služile tovarnam kot prototip za vse šole v FLRJ. V vseh republikah bodo organi, ki bodo skrbeli za načrtno proizvodnjo učil, zbirali predloge in pobude šolskih strokovnjakov, jih kritično pretrgali in jih, če bodo v pedagoškem pogledu zadovoljivi, predpisali za vse šole. Poskrbljeno bo tudi za material, ki je za proizvodnjo učil potreben. Vzpostavljeno bo najtesnejše sodelovanje z znanstvenimi ustanovami, ki bodo pomagale, da bo učilo v vsakem pogledu na višini, ki je za šole potrebno.

Konferenca je bila soglasna v tem, da se s tem posvetom pričene široko zasnovano delo, ki je za temeljito izobrazbo in vzgojo v naših strokovnih šolah nujno potrebno. Seveda bo treba najtesneje sodelovati z vsemi republikami, izmenjavati misli in predloge. Izvedba vseh sklepov, ki jih je konferenca postavila, pa je odvisna od vsakogar, ki na šoli poučuje. Vsakdo naj bi se po svojih nadrejenih organih povezal z odgovarjajočo komisijo, ki ji lahko zaradi svoje specialne strokovne sposobnosti pomaga.

Evidenca o zaposlenosti članov

XI. podružnica na I. gimnaziji v Ljubljani je vodila evidenco o zaposlenosti in delu svojih članov od 1. januarja do 31. decembra 1949. Delo prosvetnih delavcev se ne da izraziti tako enostavno v številkah kakor delo industrijskega delavca. Zato je taka evidenca težavna in marsičem nepopolna. Vendar pa številke, čeprav je bilo zapisovanje včasih le približno in ni moglo obseči vsega dela, kažejo, kako se naši šolniki tiho in neopaženo posvečajo delu za preobrazbo družbe in za vzgojo socialističnega človeka. Obenem pa je taka statistika potrebna tudi za načrt dela v prihodnosti, ker pokaže, katero področje je bilo zanemarjeno in ga bo treba dvigniti.

Iz podatkov statističarja XI. podružnice je razvidno tole:

udeležujejo sestankov ter tudi delovnih akcij.

Ostali člani se močno odlikujejo po svojem prosvetnem delu izven šole in podružnice. 15 članov se stalno bavi z znanstvenim in umetniškim delom. To delo opravljajo poleg redne učne obveznosti dan za dnem pozno v noč in tudi ob nedeljah; skupaj zneso približno 10.800 ur. Izpod peresa članov je bilo objavljenih 40 člankov, pesmi in dopisov. Osem članov je sodelovalo pri sestavljanju šolskih učbenikov, eden pri prirejanju zemljevidov. Dva sta predavala v radiu, eden je urejeval tednik, dva sta sodelovala pri muzejskem delu, trije so bili člani izpitnih komisij za učitelje, šest je bilo predmetnih inspektorjev za gimnazije, sedemletke in strokovne šole, eden je sodeloval pri zavodu za zaščito spomenikov. Člani so poučevali 2115 ur na večernih gimnazijah, tečajih in visokih šolah.

Precejšnje je bilo tudi organizacijsko in politično delo članov izven sindikata, in sicer v raznih znanstvenih, umetniških in množičnih organizacijah. Opravljali so 25 odborniških funkcij, imeli 23 predavanj, udeležili se 258 sej in 149 sestankov. Skupaj z dijaki so priredili poseben kulturni večer pri

kmečki zadrugi. En član pa je opravil 460 ur dela pri domači nabavni zadrugi.

Zaradi zaposlenosti drugod se mnogo članov ni odlikovalo pri notranjem delu podružnice. Vendar so člani opravili 2063 ur prostovoljnega dela na gradiliščih in pri gozdnih akcijah ter 974 ur na zavodu. Trije člani so vodili strokovne aktivne v mestnem merilu. Člani so imeli 15 referatov pri strokovnih aktivih in 29 referatov v študijskih krožkih. Sodelovali so pri 18 mladinskih in 25 fizikalnih prireditvah. Vodili so 235 sestankov interesnih in ponavljalnih krožkov. En član je imel 107 pevskih vaj nad učno obveznostjo.

Pri hospitacijah, roditeljskih sestankih, posvetovalnih urah, razrednih sestankih in ekskurzijah niso pokazali nič posebnega. Udeležba na sindikalnih sestankih po navadi ni bila polnoštevilna, udeležba na sestankih strokovnih aktivov pa je bila nezadovoljiva. V počitniških kolonijah sta delovala samo dva člana. Premajhno je bilo delo v šolskih zbirkah. Delu za dvig šole in notranjemu delu podružnice se bo treba v prihodnosti bolj posvečati. F. P.

Poročajo nam...

Izvečki iz sklepov

Ajdovščina:

1. Vsaka delovna grupa bo takoj sestavila plan za študij po navodilih v »Prosvetnem delavcu« št. 2.

2. Upravni odbor bo skušal prikriti vsaki grupi potrebno literaturo za študij. Študij bo individualen in bomo na sestankih prediskutirali samo težje stvari.

3. Za idejni dvig pouka kakor tudi za čim boljšo metodo podajanja bomo organizirali strokovne aktivne. Ti aktivni se bodo sestajali mesečno. Dali bomo pobudo za strokovne aktivne v okrajnem merilu za predmetne učitelje in profesorje v sporazumu s šempetersko gimnazijo.

4. Da zavarujemo otroke pred vplivom reakcionarnega klera, bomo poživili delo pionirske organizacije, organizirali zdravo razvedrilo v obliki raznih krožkov, iger itd. Z otroki bomo navezali najtesnejše stike.

5. Za vprašanje vzgoje in šole sploh bomo zainteresirali KLO, množične organizacije, predvsem pa starše. Vsaka grupa bo organizirala vsak mesec vsaj eno predavanje za starše.

6. V februarju bodo imele vse delovne grupe sestanke, na katerih bodo prediskutirale učne načrte in nato o predlogih v zvezi z učnimi načrti poročale upravnemu odboru oziroma uredništvu »Popotnika«.

7. Občnega zbora v Šolkanu dne 18. februarja 1950 se bomo udeležili stodoletno.

8. Do 15. marca bomo osnovali roditeljske svete iz predstavnikov množičnih organizacij, učiteljskih in ljudske oblasti.

Podružnica SPD Križevci:

1. Pionirje bomo pripravljali za pionirski festival in za fizikalni nastop.

2. Po pionirski liniji bomo nadaljevali tekmovanje za večji šolski obisk in boljši predmet.

3. Pionirski predmetni krožki se bodo še nadalje vršili po vseh šolah.

4. Vsak razrednik bo posvetil vsaj eno uro tedensko slabim učencem.

Podružnica SPD Slov. Bistrica:

1. Ustanovili bomo strokovne komisije za I., II. in III. razred (za IV. razred že deluje), ker smatramo, da bodo mogli dati IV. razredi solidnejše in širše znanje učencem le, če bodo prvi trije razredi izvršili svojo dolžnost v polni meri.

2. Izdelali bomo sami in s pomočjo krajevnih delavnic ljudskih odborov čim več učil za boljše nazornost pouka.

3. Z zanimivim poukom in dobri pripravi na pouk bomo dvignili šolski obisk na 95% ter zboljšali šolsko disciplino z osebnim zgledom vestnosti in točnosti. Zato je potrebno, da skrbimo za boljše lastno strokovno usposobljenost, predvsem iz prihodostnih ved in slovenskega jezika ter uvedemo k sedanjemu ideološkemu študiju še eno uro strokovnega študija tedensko. Prosvetni inštruktorji naj tu pomagajo za navodili.

4. Našim sindikalnim sestankom bomo dali več pedagoškega in metodološkega obseleja. Skupne hospitacije oziroma pedagoška predavanja se bodo vrstila izmenoma.

5. Novoizvoljeni odbor se zaveže, da bo zainteresiral ljudske odbore in množične organizacije v Slov. Bistrici in Venčesu za zidavo novih šol.

6. Zaradi čvrstejše povezave s starši bomo imeli razen rednih roditeljskih sestankov v šoli vsako leto še po dva sestanka s pedagoško-politično-zdravstvenimi predavanji v posameznih vaseh.

Zakaj taka udeležba na občnih zbiorih?

Podružnica okrajnega odbora Sežana: Navzočih 29, opravičeno odsotnih 23, neopravičeno odsotnih 4.

Podružnica OF Murska Sobota: Navzočih 22, opravičeno odsotnih 12, neopravičeno odsotnih 11.

Podružnica Oblastnega komiteja Maribor: Navzočih 63, opravičeno odsotnih 58, neopravičeno odsotnih devet.